

Disciplina “Drept administrativ și contravențional”

Tema 2: Drept contravențional (material)

- 1. Constituirea, noțiunea și acțiunea legislației contravenționale
- 2. Noțiunea, caracteristica și locul dreptului contravențional în sistemul dreptului
- 3. Izvoarele dreptului contravențional
- 4. Noțiunea și caracteristica răspunderii contravenționale ca formă a răspunderii juridice
- 5. Principiile și scopurile răspunderii contravenționale
- 6. Noțiunea, semnele și componența juridică a contravenției
- 7. Cauzele care înlătură sau influențează aplicarea răspunderii contravenționale
- 8. Delimitarea răspunderii contravenționale de alte forme de răspundere juridică
- 9. Sancțiunile contravenționale și ordinea de aplicare a lor

Chișinău 2013

6. Noțiunea, semnele și componența juridică a contravenției

Conform art. 10 din Codul contravențional al Republicii Moldova, „constituie **contravenție** fapta - acțiunea sau inacțiunea - ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de Codul contravențional și este pasibilă de sancțiune contravențională”. Legislația delimitează răspunderea contravențională de alte forme de răspundere juridică. Răspunderea contravențională apare dacă fapta are un pericol social mai redus, adică nu este infracțiune.

Această noțiune cuprinde în sine semnele constitutive ale contravenției. Ele sunt:

- I. caracterul antisocial al faptei,
 - II. caracterul ilegal al faptei,
 - III. vinovăția persoanei
 - IV. și aplicarea răspunderii pentru fapta ilicită sub formă de sancțiune contravențională.
-
- Punctul inițial în caracterizarea semnelor menționate este considerat noțiunea de faptă.
 - **I. Fapta este** un act de comportare volitivă. El include în sine două aspecte ale comportării: **acțiunea** sau **inacțiunea**.
Acțiunea reprezintă neîndeplinirea activă a obligațiilor, a cerințelor legale și, de asemenea, încălcarea interdicției (încălcarea regulilor de vânătoare, refuzul de a se supune cerințelor polițistului și altele).
Inacțiunea reprezintă neîndeplinirea pasivă a obligației, de exemplu, nerespectarea regulilor securității antiincendiară. De multe ori, unele și aceleași obligații pot fi încălcate atât prin acțiune, cât și prin inacțiune (poluarea mediului sau neîntreprinderea măsurilor de ocrotire a mediului).
 - **Conform importanței sociale**, fapta are un caracter antisocial, adică cauzează daune intereselor persoanei și/sau societății.
 - **II. Caracterul ilegal al faptei constă în** săvârșirea faptei care încalcă normele de drept. Aceste norme pot aparține diferitelor ramuri de drept (prin circulația fără tichet în transportul public se încalcă contractul de expediție/transport, refuzul de la plata impozitelor - normele dreptului financiar-fiscal). Principial este faptul că respectarea normelor de drept corespunzătoare este ocrotită prin intermediul măsurilor de răspundere contravențională.
 - **III. Vinovăția** persoanei înseamnă că fapta este comisă din intenție sau imprudență. Prezența vinovăției este un semn destul de important al contravenției, iar lipsa vinovăției excepta recunoașterea faptei în calitate de contravenție (o persoană incapabilă încalcă regulile circulației rutiere).
 - **IV. Răspunderea pentru faptă**, de asemenea, se referă la semnele contravenției. În această calitate se recunoaște numai acea faptă pentru care legislația prevede răspunderea contravențională, adică aplicarea sancțiunii contravenționale. Pe de o parte, contravenția servește ca temei al răspunderii contravenționale, pe de altă parte, așa o formă a răspunderii servește ca semn al contravenției, care determină natura juridică.

6. Noțiunea, semnele și componența juridică a contravenției

Semnele contravenției urmează a fi delimitate de componența juridică a contravenției. În unele cazuri, pot fi prezente toate semnele contravenției, însă poate lipsi un element al componenței juridice a contravenției, ceea ce exclude posibilitatea atragerii la răspundere contravențională (comiterea contravenției de o persoană minoră care nu a împlinit vârsta de 16 ani). Înțelegerea componenței juridice a contravenției este necesară pentru delimitarea contravenției de infracțiune, care parțial coincid.

Componența juridică a contravenției reprezintă o totalitate de elemente fixate în lege, prezența cărora poate atrage răspunderea contravențională. Elementele componenței juridice a contravenției sunt: **obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă.**

Obiectul contravenției reprezintă relațiile sociale reglementate de către normele de drept și ocrotite prin măsurile răspunderii contravenționale din diferite domenii. Practic, în calitate de obiect apar relațiile reglementate de normele concrete, prescripțiile, cerințele legale, interdicțiile din diferite domenii.

Obiectul poate fi *general, generic sau special, inclusiv material.*

Latura obiectivă constă în acțiunea sau inacțiunea interzisă de normele dreptului contravențional. Acțiunea sau inacțiunea poate atenta la relațiile sociale concrete, reglementate de diferite ramuri de drept (civil, muncii, financiar etc). Prezența laturii obiective a contravenției, legiuitorul, în unele cazuri, o pune *în dependență de timpul, locul, modul, caracterul faptei, survenirea consecințelor materiale, comiterea faptelor ilicite în trecut, caracterul ei sistematic.* Conținutul laturii obiective poate include și caracterul faptei, adică dacă este:

- continuă*
- *prelungită*
- *sau repetată.*

Se consideră **continuă** (art. 11, Codul contravențional) fapta care se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activității contravenționale. În cazul contravenției continue, nu există pluralitate de contravenții. Fapta continuă se consumă în momentul încetării acțiunii sau inacțiunii contravenționale sau al survenirii unor evenimente care împiedică această activitate.

Se consideră **prelungită** (art. 12, Codul contravențional) fapta săvârșită cu o unică intenție, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni și/sau inacțiuni contravenționale identice comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o contravenție. Contravenția prelungită se consumă în momentul săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni contravenționale. Contravenția prelungită sau continuă este unică, independent de durata acțiunii sau inacțiunii

Săvârșirea **repetată** înseamnă comiterea de una și aceeași persoană pe parcursul anului a contravenției de aceeași natură (similară), pentru care anterior i-a fost aplicată sancțiunea contravențională. Săvârșirea repetată servește ca circumstanță care agravează răspunderea contravențională. Săvârșirea în mod repetat a contravenției trebuie de deosebit de contravenția prelungită sau continuă care se califică ca un întreg, dar nu câteva contravenții.

Latura obiectivă presupune și raportul causal dintre faptă și consecințe, care uneori pot avea un caracter material (componente materiale de contravenții).

Ca elemente facultative ale laturii obiective pot apărea locul, timpul, modul și alte împrejurări de comitere a faptei **Subiectul contravenției.** Conform Codului contravențional, subiecții contravenției pot fi divizați în două mari categorii:

- I. *Persoane fizice;*
- II. *Persoane juridice.*

Conform art. 16 din Codul contravențional, în general, răspunderea contravențională survine în cazul persoanei fizice cu capacitate de exercițiu care, în momentul săvârșirii contravenției, a împlinit **vârsta de 18 ani.**

Însă pentru **minorii între 16 și 18 ani**, este prevăzută răspundere pentru săvârșirea contravențiilor în domeniul circulației rutiere (art.228-245 Codul contravențional al Republicii Moldova) și contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare (art.263-311 Codul contravențional al Republicii Moldova). Agentul constatator, procurorul sau instanța de judecată expediază materialele cauzei contravenționale *autorității administrației publice locale pentru problemele minorilor.* La demersul agentului constatator, instanța de judecată poate aplica față de minor măsuri de constrângere cu caracter educativ conform art.104 din Codul penal din 18 aprilie 2002. Prin urmare, în cazul minorilor este pus accentul pe aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ.

Astfel, răspunderii contravenționale pot fi supuse persoanele fizice responsabile începând cu vârsta de 16 ani, atât cetățeni ai Republicii Moldova, cât și cetățeni străini și apatrizi. Însă persoanele fizice urmează a fi divizate în mai multe grupe, având la bază statutul lor juridic, starea sănătății, starea socială etc. Caracteristicile menționate își lasă amprenta asupra aplicării răspunderii contravenționale în general sau asupra aplicării unor sancțiuni contravenționale în parte.

Putem evidenția așa **subiecți specifici** cum ar fi:

1) **Persoanele cu funcții de răspundere**, statutul cărora implică aplicarea unor sancțiuni contravenționale mai severe (de exemplu, conform art. 34 din Codul contravențional persoanelor cu funcții de răspundere, la fel ca și persoanelor juridice, li se poate aplica o amendă de la 10 la 500 de unități convenționale). Conform art. 16 alin.(6) din Codul contravențional al Republicii Moldova, persoana cu funcție de răspundere este persoană căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat, autoritate publică centrală sau locală, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin lege, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării *funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție, organizatorice ori economice*. Asemenea persoană este pasibilă de răspundere contravențională pentru săvârșirea unei fapte prevăzute de Codul contravențional în cazul:

- folosirii intenționate a atribuțiilor sale contrar obligațiilor de serviciu;
- depășirii vădite a drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege;
- neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

2) **Militarii:**

a) Cei în termen răspund în conformitate cu Regulamentul disciplinei militare, adică sunt atrași la răspundere disciplinară în loc de răspundere contravențională;

b) cei alți militari (înrolați conform contractului) - pentru săvârșirea contravențiilor în afara exercitării atribuțiilor de serviciu răspund contravențional conform dispozițiilor generale.

3) **Persoanelor fizice**, care din cauza sănătății, vârstei, specificului statutului juridic, stării sociale etc. le este limitată aplicarea anumitor sancțiuni contravenționale (de exemplu, privarea de dreptul de a conduce vehicule nu poate fi aplicată persoanei cu dizabilități care folosește vehiculul ca unic mijloc de deplasare (cu anumite excepții); munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, persoanelor care sunt unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 8 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare; arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare)

- **4) Persoanele fizice**, care dispun de condiții speciale de urmărire contravențională sau de garanția de a nu fi supuse urmăririi și răspunderii contravenționale (de exemplu, *nu pot fi supuși răspunderii contravenționale reprezentanții diplomați ai statelor străine* sau alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidența jurisdicției contravenționale a Republicii Moldova sau în cazul cărora este înlăturată răspunderea contravențională (deputații doar cu încuviințarea Parlamentului, procurorul cu încuviințarea Procurorului General, judecătorii pot fi sancționați cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii de către instanța judecătorească etc)
- **5) Conform art.17 din Codul contravențional este pasibilă de răspundere contravențională *persoana juridică, cu excepția autorităților publice și instituțiilor publice*, în cazurile prevăzute de Codul contravențional (dacă în partea specială a cărții întâi a Codului contravențional este prevăzută răspunderea contravențională a persoanei juridice, iar întreprinderea individuală răspunde ca persoană juridică). La stabilirea răspunderii pentru persoana juridică se consideră contravențiile săvârșite în numele său ori în interesul său de către organele sale ori de reprezentanți dacă aceasta corespunde uneia dintre următoarele condiții:**
 - este vinovat de neîndeplinirea sau de îndeplinirea necorespunzătoare a dispozițiilor legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții pentru desfășurarea unei anumite activități;
 - este vinovat de desfășurarea unei activități ce nu corespunde actelor sale constitutive ori scopurilor declarate;
 - fapta care a cauzat sau a creat pericolul cauzării de daune în proporții considerabile unei alte persoane, societății ori statului a fost săvârșită în interesul acestei persoane juridice, a fost admisă, sancționată, aprobată, utilizată de organul său împuternicit ori de persoana cu funcție de răspundere.
- Răspunderea contravențională a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru contravenția săvârșită.

Latura subiectivă. Latura subiectivă se referă la atitudinea psihică a subiectului contravenției față de faptă și consecințele ei. Elementul central al laturii subiective este vinovăția. Conform art. 14 din Codul contravențional al Republicii Moldova vinovăția are două aspecte:

- intenția;
- imprudența.
- Contravenția se consideră săvârșită **cu intenție** dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, a dorit sau a admis în mod conștient survenirea acestor urmări.

Contravenția se consideră săvârșită **din imprudență**, dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate (sineîncrederea), ori nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă (neglijența).

Dacă, drept rezultat al săvârșirii cu intenție a contravenției, se produc urmări mai grave care, conform legii, atrag înăsprirea sancțiunii contravenționale și care nu erau cuprinse de intenția persoanei care a săvârșit-o, răspunderea contravențională pentru atare urmări survine numai dacă persoana a prevăzut urmările prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate, sau dacă persoana nu a prevăzut posibilitatea survenirii acestor urmări, deși trebuia și putea să le prevadă.

În consecință, contravenția se consideră intenționată. De asemenea, urmează a fi distinsă în cadrul laturii subiective categoria de tentativă la contravenție (art. 13 Codul contravențional). Se consideră **tentativă** de contravenție acțiunea sau inacțiunea intenționată, îndreptată nemijlocit spre săvârșirea unei contravenții care, din cauze independente de voința făptuitorului, nu și-a produs efectul.

7. Cauzele care înlătură sau influențează aplicarea răspunderii contravenționale

- Cauzele care înlătură sau influențează aplicarea răspunderii contravenționale pot fi divizate în următoarele categorii:
 - 1)cauze care înlătură caracterul contravențional al faptei și răspunderea contravențională;
 - 2) cauze care înlătură răspunderea contravențională;
 - 3) cauze care influențează aplicarea răspunderii contravenționale.
- **1) Se consideră cauze care înlătură caracterul contravențional al faptei și răspunderea contravențională**
 - (art.19 din Codul contravențional) acele care deși în aparență întrunesc trăsături ale contravenției, legislatorul din considerente de importanță și siguranță socială nu le apreciază ca fapte contravenționale și nu sunt pasibile de răspundere contravențională. In calitate de asemenea cauze apar:
 - a. **Starea de iresponsabilitate** (art. 20 din Codul contravențional). Se consideră în stare de iresponsabilitate și se eliberează de răspundere contravențională persoana care săvârșește o faptă aflându-se în imposibilitatea de a conștientiza sau a dirija acțiunile sale din cauza unei boli psihice cronice, unei tulburări temporare a activității psihice, a alienării mintale sau a unei alte stări psihice patologice. De asemenea, nu este pasibilă de răspundere contravențională persoana care a săvârșit o faptă în stare de responsabilitate, dar care, până la pronunțarea hotărârii de sancționare, s-a îmbolnăvit de o boală psihică, lipsită fiind de posibilitatea conștientizării sau dirijării acțiunilor sale.
 - b. **Legitima apărare** (art.21 din Codul contravențional). Se consideră în stare de legitimă apărare persoana care săvârșește o faptă pentru a respinge un atac direct, imediat, material și real, îndreptat împotriva sa, împotriva unei alte persoane sau împotriva unui interes public. Deci în cazul legitimei apărări, pentru a nu crea premise de considerare ca depășire a legitimei apărări, este necesar:
 - i. atacul să fie atac direct;
 - ii. atacul să fie atac imediat;
 - iii. atacul să fie un atac material și real, adică nu unul închipuit;
 - iv. atacul să fie îndreptat asupra unei persoane sau a unui interes public (ordinea ori securitatea publică etc).

c. **Starea de extremă necesitate** (art. 22 din Codul contravențional). Se consideră stare de extremă necesitate persoana care săvârșește acțiuni pentru a salva viața, integritatea corporală ori sănătatea sa, precum și viața, integritatea corporală ori sănătatea unei alte persoane, un bun prețios al său ori al unei alte persoane, sau interesele publice de la un pericol grav iminent, care nu poate fi înlăturat altfel. Apare problema, la calificarea stării de extremă necesitate, dacă este necesar ca valorile salvate să fie mai prețioase decât daunele cauzate în legătură cu salvarea.

d. **Constrângerea fizică și/sau psihică** (art.23 din Codul contravențional). Nu constituie contravenție fapta prevăzută de Codul contravențional săvârșită din cauza unei constrângeri fizice, căreia persoana nu i-a putut rezista și care nu putea fi înlăturată în alt mod. De asemenea, nu constituie contravenție fapta prevăzută de Codul contravențional, ~~săvârșită din cauza unei constrângeri psihice exercitată prin amenințare cu un pericol iminent, pentru sine ori pentru o altă persoană, care nu putea fi înlăturat în alt mod.~~

e. **Riscul întemeiat** (art.24 din Codul contravențional). Nu constituie contravenție fapta prevăzută de Codul contravențional, care a cauzat daune intereselor ocrotite de lege în cazul riscului întemeiat în atingerea unor scopuri socialmente utile. Se consideră întemeiat riscul fără de care scopul socialmente util nu a putut fi atins, iar persoana care a riscat a luat măsuri de prevenire a cauzării de daune intereselor ocrotite de lege. Nu poate fi considerat întemeiat riscul îmbinat cu bună știință cu pericolul pentru viața persoanei sau cu pericolul provocării unui dezastru ecologic ori social.

f. **Cazul fortuit** (art.25 din Codul contravențional). Nu constituie contravenție fapta prevăzută de Codul contravențional, al cărei rezultat este consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută. Nu constituie caz fortuit împrejurările create prin concursul de contravenții.

2) Înlăturarea răspunderii contravenționale pentru fapta ce conține elementele constitutive ale contravenției are loc în cazul:

a. **Renunțării benevole la săvârșirea contravenției** (art.27 din Codul contravențional). Se consideră renunțare benevolă de la săvârșirea contravenției încetarea acțiunii îndreptată nemijlocit spre săvârșirea contravenției dacă persoana este conștientă de posibilitatea finalizării faptei.

b. **Săvârșirii contravenției neînsemnate sau a tentativei de contravenție** (art.28 din Codul contravențional). În cazul contravenției neînsemnate, organul (persoana cu funcție de răspundere) împuternicit să rezolve cazul poate înlătura răspunderea contravențională limitându-se la adresarea unei observații verbale făptuitorului. Se consideră neînsemnată tentativa de contravenție sau contravenția pentru care Codul contravențional prevede în calitate de sancțiune maximă aplicarea unei amenzi de până la 10 unități convenționale (200 de lei)

- c. **Împăcării victimei cu făptuitorul** (art.29 din Codul contravențional). Procesul contravențional pornit încetează în cazul împăcării victimei cu făptuitorul în contravențiile prevăzute la art.78 (Vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale), art.96 alin.(I), (2) (încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe), art.100 (încălcarea dreptului exclusiv al titularului de drept asupra desenului sau modelului industrial), art. 101 (încălcarea dreptului exclusiv al titularului brevetului pentru soi de plantă), art. 103 (încălcarea drepturilor de autor asupra invenției, topografiei circuitului integrat sau desenului/modelului industrial), art. 105 (Sustragerea în proporții mici (la momentul săvârșirii contravenției nu depășește 25 U.C.) din avutul proprietarului), art.242 (încălcarea regulilor de circulație rutieră soldată cu deteriorarea bunurilor materiale ori cu cauzarea de leziuni corporale ușoare). Împăcarea este personală. Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitate de exercițiu limitată se pot împăca cu încuviințarea reprezentanților lor legali
- d. **Depășirea termenelor de prescripție** (art.30 din Codul contravențional). Termenul de prescripție a răspunderii contravenționale este de 3 luni, care curge de la data săvârșirii contravenției, iar în cazul contravenției continue și contravenției prelungite, termenul de prescripție curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau a inacțiunii.

Prescripția executării sancțiunii contravenționale este de un an.

- e. **Amnistiei** (art.31 din Codul contravențional). Amnistia este actul care are ca efect înlăturarea răspunderii contravenționale și a executării sancțiunii contravenționale, reducerea sau comutarea sancțiunii contravenționale. Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și nici asupra drepturilor victimei. **3) In calitate de cauze care influențează aplicarea răspunderii contravenționale trebuie de menționat, în primul rând, circumstanțele atenuante sau agravante.**

Conform art.42 din Codul contravențional, la aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră **circumstanțe atenuante:**

- i. prevenirea consecințelor prejudiciabile sau repararea benevolă a prejudiciului;
- ii. contribuția la descoperirea contravenției;
- iii. săvârșirea contravenției într-un concurs de împrejurări personale sau familiale;
- iv. săvârșirea contravenției de către un minor, o femeie gravidă sau o persoană care întreține copil cu vârsta de până la 8 ani;
- v. acțiunile ilegale sau imorale ale victimei care au provocat contravenția.

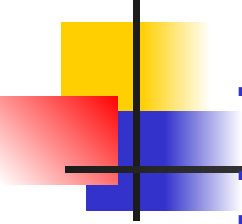

Conform art.43 din Codul contravențional, la aplicarea sancțiunii contravenționale față de persoana a cărei vinovăție este dovedită se consideră ***circumstanțe agravante:***

- i. continuarea comportării ilicite, contrar somației de a se pune capăt unei astfel de comportări;
- ii. săvârșirea contravenției de către o persoană anterior sancționată contravențional sau condamnată ale cărei antecedente nu au fost stinse;
- iii. instigarea sau atragerea minorilor la săvârșirea contravenției;
- iv. săvârșirea contravenției de către un grup de persoane;
- v. săvârșirea contravenției profitându-se de condițiile unor calamități naturale sau ale altor stări excepționale;
- vi. săvârșirea contravenției în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe. Instanța de judecată este în drept, în funcție de caracterul contravenției, să nu considere această circumstanță ca agravantă;
- vii. săvârșirea contravenției față de un minor, de o femeie, de o persoană în etate sau față de o persoană care se află în imposibilitatea de a se apăra.

Circumstanța agravantă prevăzută în partea specială a cărții întâi a Codului contravențional ca element constitutiv al contravenției nu poate fi luată în considerare la aplicarea sancțiunii.

- Răspunderea contravențională poate fi delimitată de alte forme de răspundere juridică, cum ar fi răspunderea disciplinară, materială, civilă (patrimonială) și penală după următoarele criterii:
 - a. Temeiul răspunderii.
 - b. Caracteristica subiecților răspunderii.
 - c. ~~Caracterul sancțiunilor.~~
- Spre deosebire de **răspunderea disciplinară**, care are ca temei abaterea disciplinară (încălcarea disciplinei de muncă (serviciu), iar subiect al răspunderii este persoana fizică angajat sau funcționar public), răspunderea contravențională are ca temei comiterea contravenției și subiect al răspunderii poate fi persoana fizică, care nu se află în raporturi de subordonare ierarhică (de serviciu), precum și persoana juridică (cu excepția autorităților și instituțiilor publice).
- În cazul **răspunderii materiale** ca temei al răspunderii servește prejudiciul material în legătură cu raporturile de muncă, iar subiect al răspunderii poate fi atât angajatorul (de regulă, persoană juridică), cât și angajatul, iar răspunderea contravențională vizează diferite persoane fizice sau juridice care comit contravenții în diferite domenii ale vieții sociale.
- **Răspunderea civilă** are ca temei, de regulă, delictul civil rezultat din neexecu-tarea obligațiilor aferente raporturilor civile și/sau cauzarea de prejudicii, cercul de subiecți fiind dintre cel mai larg (persoane fizice sau juridice, inclusiv autorități publice), comparativ cu subiecții răspunderii contravenționale care au caracter mai restrâns. Ca și în cazul răspunderii materiale, la răspunderea civilă sancțiunile constau în repararea prejudiciului material (inclusiv venitul ratat), precum și a prejudiciului moral în cazul persoanei fizice, pe când sancțiunile contravenționale sunt complexe, formând un sistem ce permite substituirea reciprocă.
- **Răspunderea penală** ca cea mai severă formă de răspundere juridică are ca temei comiterea infracțiunii, care are un caracter mai social periculos (mai prejudiciabil), comparativ cu contravenția. Subiecții răspunderii penale sunt aproximativ similari cu cei ai răspunderii contravenționale, exceptând vârsta persoanei fizice pasibile de răspundere și faptul că de la răspunderea contravențională sunt exceptate nu doar autoritățile publice, dar și instituțiile publice¹³⁵. În cazul pedepselor penale, spre deosebire de sancțiunile contravenționale, predomină cele privative de libertate.

-
- Conform art.32 din Codul contravențional al Republicii Moldova, **sanctiunea contravențională** reprezintă o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare ce se aplică, în numele legii, persoanei care a săvârșit o contravenție.
 - Astfel, sancțiunile contravenționale sunt forme concrete de răspundere juridică aplicabile pentru încălcarea anumitor norme de drept.
 - Scopurile sancțiunilor contravenționale sunt următoarele:
 - 1) aplicarea măsurii de constrângere față de persoana vinovată de comiterea contravenției;
 - 2) corectarea și reeducarea persoanei vinovate de comiterea contravenției;
 - 3) educarea altor persoane;
 - 4) prevenirea săvârșirii altor contravenții atât de către contravenient, cât și de alte persoane.
 - Prin urmare, sancțiunile contravenționale urmăresc atât scopuri coercitive, cât și scopuri preventive și educative.

Conform art.32 din Codul contravențional al Republicii Moldova, sancțiunile contravenționale aplicabile persoanei fizice sunt următoarele:

- i. **avertismentul;**
 - ii. **amenda;**
 - iii. **privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate;**
 - iv. **privarea de dreptul de a deține anumite funcții;**
 - v. **aplicarea punctelor de penalizare;**
 - vi. **privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de a deține armă și de portarma)**
 - vii. **munca neremunerată în folosul comunității;**
 - viii. **arestul contravențional.**
- Deși art.32 al Codului contravențional nu include sistemul respectiv de sancțiuni, la art.40 este prevăzută **expulzarea**, aplicabilă cetățenilor străini și apatrizilor și care pare a fi o măsură administrativă de stopare, însă de asemenea face parte din cap. „Sancțiunile contravenționale” fiind caracterizată ca o sancțiune complementară.

- Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, privarea de dreptul de a deține anumite funcții și punctele de penalizare pot fi aplicate și ca sancțiuni complementare. Este stabilit că minorii pot fi sancționați complementar doar cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.

Sancțiunile contravenționale aplicabile persoanei juridice sunt:

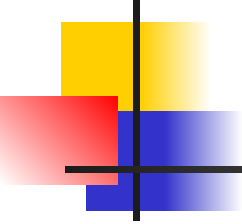
- i. amenda;
- ii. ~~privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate.~~

Avertismentul este cea mai blândă sancțiune contravențională (prevăzută de art.33 Codul contravențional al Republicii Moldova). Avertismentul constă în atenționarea contravenientului asupra caracterului faptei săvârșite și recomandarea de a respecta pe viitor dispozițiile legale. Avertismentul se aplică în scris.

- Sancțiunea avertismentului, prevăzută la art.198 alin.(3), (4) (încălcarea regulilor de securitate în transportul feroviar) art.247 alin.(I) (Nerespectarea condițiilor de autorizare generală), art.249 alin.(I) (Nerespectarea condițiilor prevăzute în licențele de utilizare a canalelor, a frecvențelor radio, a resurselor de numerotare), art.250 alin.(I) (Nerespectarea reglementărilor și a normelor tehnice din domeniul comunicațiilor electronice, poștale și al tehnologiei informației), art.251 alin.(4), (5) (încălcarea normelor de electromagnetică și de perturbații industriale admisibile pentru radiorecepție, împiedicarea recepționării programelor audiovizuale sau funcționării echipamentelor și liniilor de comunicații electronice), art.319 (Neexecutarea obligațiilor prevăzute de Codul de executare), art.366 alin.(I) (Neîndeplinirea îndatoririlor privind evidența militară), se aplică de către agentul constatatator (în condițiile art.446 alin.(I)), fără remiterea cauzei contravenționale în instanța de judecată.

Amenda este una dintre cele mai răspândite sancțiuni contravenționale datorită mobilității și comodității în aplicare (prevăzute de art.34 din Codul contravențional al Republicii Moldova). Amenda este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de Codul contravențional. Amenda se stabilește în unități convenționale. O unitate convențională este egală cu 20 de lei.

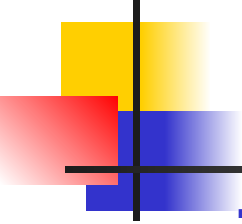
- Amenda se aplică diferențiat pentru persoanele fizice și persoanele juridice. Amenda se aplică persoanelor fizice de la una (20 de lei) la 150 de unități convenționale (3000 de lei), iar persoanelor cu funcție de răspundere - de la 10 (200 de lei) la 500 de unități convenționale (10 000 de lei). Amenda se aplică persoanelor juridice de la 10 la 500 de unități convenționale.
- Contravenientul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită, dacă o plătește în cel mult 72 de ore din momentul stabilirii ei. În acest caz, se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral.

Dacă persoana fizică nu a plătit amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, instanța de judecată o poate înlocui, după caz, cu:

- amendă în mărime dublă, care însă nu poate depăși limita maximă a sancțiunii cu amenda prevăzută de norma materială contravențională sau de art. 34;
 - privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an;
 - muncă neremunerată în folosul comunității, calculându-se o oră de muncă pentru o unitate convențională (20 de lei), durata muncii fiind de cel mult 60 de ore;
 - arest contravențional, calculându-se o zi de arest pentru două unități convenționale (40 de lei), durata arestului fiind de cel mult 30 de zile. În acest caz, se va ține cont de restricțiile prevăzute la art.38 alin.(4) din Codul contravențional.
- Dacă persoana sancționată pentru săvârșirea contravenției prevăzute la art.228-245 (Contravenții în domeniul circulației rutiere) nu a plătit benevol și integral amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, aceasta se înlocuiește cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate¹⁴², prin ridicarea dreptului de a conduce vehicule, pe un termen de la 6 luni la 1 an
 - Dacă persoana juridică nu a plătit benevol și integral amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii ei, aceasta poate fi înlocuită cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la 1 an.
 - Amenda se înlocuiește de către instanța de judecată la demersul agentului consta-tator sau al procurorului. În cazul în care sancțiunea amenzii este stabilită de instanța de judecată, înlocuirea o efectuează instanța la demersul executorului judecătoresc.

Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate. Privarea de a deține anumite funcții (art.35 din Codul contravențional al Republicii Moldova) ca sancțiune aplicată persoanei fizice. Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate constă în interzicerea temporară persoanei fizice de a desfășura o anumită activitate, inclusiv prin privarea acesteia de dreptul special. Sancțiunea privării de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi aplicată în cazul în care activitatea a fost folosită la săvârșirea contravenției sau în cazul în care contravenția reprezintă o încălcare a regulilor de desfășurare a acestei activități.

-
- Privarea de dreptul de a conduce vehicule nu poate fi aplicată persoanei cu dizabilități care folosește vehiculul ca unic mijloc de deplasare, cu excepția cazurilor când 1-a condus atribuindu-i cu bună știință un număr de înmatriculare fals ori 1-a condus în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe, ori s-a eschivat de la examenul medical de constatare a acestei stări, ori a părăsit locul accidentului rutier la care a fost participant.
 - Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau privarea de dreptul de a deține anumite funcții poate fi aplicată de instanța de judecată pentru un termen de *la 3 luni la 1 an*, cu anumite excepții. Această sancțiune se aplică în cazurile în care, ținând cont de caracterul contravențiilor comise de persoana vinovată, legea¹⁴⁴ declară ca fiind inadmisibilă desfășurarea unei anumite activități sau deținerea unei anumite funcții de către aceasta.
 - Privarea de dreptul de a conduce vehicule se aplică de instanța de judecată pe un termen de *la 6 luni la 3 ani*, iar în cazurile prevăzute la art.36 din Codul contravențional (aplicarea punctelor de penalizare), pe un termen de *la 6 luni la 1 an*.

Privarea persoanei juridice de dreptul de a desfășura o anumită activitate (art.39 din Codul contravențional al Republicii Moldova). Privarea persoanei juridice de dreptul de a desfășura o anumită activitate constă în stabilirea interdicției de a încheia anumite tranzacții, de a emite acțiuni sau alte titluri de valoare, de a primi subvenții, înlesniri și alte avantaje de la stat sau de a desfășura alte activități.

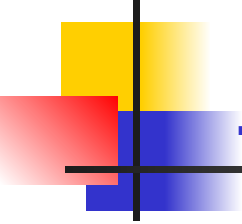
- Privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate poate fi limitată la un anumit teritoriu al unității administrativ-teritoriale sau la o anumită perioadă a anului și se stabilește pentru un termen *de la 3 luni la 1 an*.
- ***Aplicarea punctelor de penalizare și privarea de dreptul special*** (art.36 din Codul contravențional al Republicii Moldova). În cazurile și în mărimea prevăzute de sancțiunea normei contravenționale din capitolul Părții speciale privind contravenții în domeniul circulației rutiere, conducătorului de vehicul declarat vinovat de săvârșirea contravenției, odată cu aplicarea sancțiunii principale, i se aplică un număr de puncte de penalizare ca sancțiune complementară. Dacă aplicarea sancțiunii condiționează acumularea a 15 puncte de penalizare, agentul constator remite cauza contravențională spre examinare în instanța de judecată competentă, care, odată cu sancțiunea principală și cu aplicarea punctelor de penalizare, aplică privarea de dreptul special de a conduce vehicule pe un termen *de la 6 luni la 1 an* ca sancțiune complementară.

- de penalizare se anulează la expirarea termenului de 6 luni¹⁴⁶ de la data constatării contravenției pentru care au fost aplicate sau de la data privării, prin hotărâre judecătorească, de dreptul de a conduce vehicule. Modul de evidență a punctelor de penalizare și modul de asigurare a accesului titularului de permis de conducere la informația despre punctele de penalizare sunt stabilite în Hotărârea Guvernului, nr.493 din 14 august 2009, „Pentru aprobarea Regulamentului privind evidența contravențiilor în domeniul circulației rutiere și asigurarea accesului titularului permisului de conducere la informația despre punctele de penalizare”
- Privarea de dreptul de a deține armă și portarma se dispune de instanța de judecată pentru un termen *de la 3 luni la 1 an*, în funcție de gravitatea contravenției prevăzute în partea specială a cărții întâi a Codului contravențional.
- La expirarea termenului de privare de dreptul de a conduce vehicule sau de dreptul de a deține armă și portarma, persoana este repusă în acest drept.

Munca neremunerată în folosul comunității (art.37 din Codul contravențional al Republicii Moldova). Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea contravenientului persoană fizică, în afara timpului de serviciu de bază sau de studii, la munca stabilită de autoritatea administrației publice locale.

- Munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe o durată de la 10 la 60 de ore și se execută în 2-4 ore pe zi. Munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată doar persoanelor *care acceptă să execute o asemenea sancțiune*.
- După pronunțarea hotărârii judecătorești, președintele ședinței de judecată explică esența sancțiunii muncii neremunerate în folosul comunității, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată. Contravenientului sancționat cu muncă neremunerată în folosul comunității i se ia în scris un angajament prin care se obligă să se prezinte în termen de 10 zile la oficiul de executare, în a cărui rază teritorială își are domiciliul. Munca neremunerată în folosul comunității se prestează în cel mult 6 luni, timp care curge de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

Arestul contravențional este cea mai severă sancțiune contravențională (prevăzută de art.38 din Codul contravențional al Republicii Moldova). Arestul contravențional este o sancțiune contravențională excepțională care constă în privarea de libertate pe un termen stabilit prin hotărâre judecătorească. Arestul contravențional se aplică, de regulă, pentru săvârșirea unei fapte care amenință sau pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei. După cum a fost menționat, arestul contravențional poate fi aplicat și în cazul neexecutării intenționate a unei alte sancțiuni contravenționale.

-
- Durata arestului contravențional este de la 3 la 15 zile. Însă, în cazul concursului de contravenții sau al cumulului de hotărâri de sancționare, pentru care, conform legii, se prevede în calitate de sancțiune arestul contravențional, instanța de judecată poate aplica această sancțiune pe un termen de până la 30 de zile. Durata reținerii contravenționale se include în durata arestului contravențional
 - Arestul contravențional nu poate fi aplicat persoanelor declarate invalizi de gradul I și de gradul II, militarilor în termen, militarilor și efectivului atestat al organelor afacerilor interne, angajați în bază de contract, femeilor gravide, femeilor care au copii cu vârsta de până la 8 ani, persoanei care este unicul întreținător al copilului cu vârsta de până la 16 ani și nici persoanelor care au împlinit vârsta generală de pensionare.

Expulzarea (prevăzută de art.40 din Codul contravențional al Republicii Moldova). Expulzarea este o măsură de îndepărtare silită de pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor străini și apatrizilor care au încălcat regulile de ședere. Expulzarea are drept scop înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii de către aceste persoane a unor fapte socialmente periculoase.

- Expulzarea poate fi aplicată cetățenilor străini și apatrizilor *ca sancțiune complementară* în cazul comiterii contravențiilor prevăzute la art.58 (Antrenarea minorului la munci care prezintă pericol pentru sănătatea lui)¹⁴⁸, art.67 alin.(4), (5) (încălcarea legislației privind întrunirile), art.76 (Eschivarea bolnavului de tuberculoză eliminator de bacili de la tratament sau încălcarea regimului prescris), art.80 (încălcarea regulilor și a normelor sanitar-igienice și sanitar-antiepidemice), art.81 (Angajarea în întreprinderile din sectorul alimentar a personalului fără examen medical și/sau fără instruire igienică și/sau fără calificarea necesară în materie de igienă), art.83 (Neluarea de măsuri pentru sistarea plasării pe piață a noi tipuri de produse alimentare și de materiale neaprobate), art.84 (Furnizarea de produse și prestarea de servicii periculoase pentru viața și sănătatea consumatorului)¹⁴⁹, art.87 (Cultivarea ilegală a plantelor care conțin substanțe narcotice sau alte substanțe psihotrope)¹⁵⁰, art.323 (Acțiunile ilegale față de distincțiile de stat), art.324 (Uzurparea de caiiatați oficiale), art.326 (încălcarea prevederilor Legii cadastrului bunurilor imobile), art.328 (încălcarea regulilor de păstrare, de completare, de evidență și de folosire a documentelor de arhivă), art.330-333 (Neprezentarea la timp a datelor statistice sau comunicarea de date statistice eronate; Deteriorarea,